

tezamen over deze capaciteiten beschikken. Hetzelfde doet zich voor, indien men de boekhouding zoodanig wenscht in te richten, dat ze, meer dan gebruikelijk, gedurende den loop van het jaar een voortschrijdend overzicht der resultaten verschaft. Vergeleken met de boekhouding van andere bedrijven zegt die van vele levensverzekeringondernemingen gedurende den loop van het jaar als regel al bitter weinig. Noch de accountant q.q. noch de actuaaris zal daarin alleen verbetering kunnen brengen. Het komt ons voor, dat door samenwerking der beide deskundigen in *dit* verband in het belang van het bedrijf nog veel te bereiken zou zijn.

JAMES POLAK.

R'dam, 20 Maart 1940.

DE BANKWET EN DE BENOEMING VAN BANKREVISEUREN IN BELGIË

Sedert geruimen tijd lag het in mijn voornemen op mijn artikelen, opgenomen in het M.A.B., jaargang 1935 No. 8 en jaargang 1936, No's 2 en 3 onder denzelfden titel, terug te komen, teneinde het resultaat van de wet op de Banken en de controle door beëdigde reviseuren, nadat deze enkele jaren gewerkt had (deze wet is thans vier jaren van kracht) te kunnen beoordeelen. Tot mijn leedwezen kon ik door de mobilisatie echter niet eerder aan mijn plan uitvoering geven, aangezien mijn tijd ook thans nog beperkt is, zal ik dit artikel bekorten tot een beschouwing van de werking van bedoelde wet in verband met:

- 1e. Het beroep van den bankreviseur (accountant);
- 2e. De opleiding van den bankreviseur (accountant);
- 3e. De werkzaamheden van den bankreviseur (accountant); en de resultaten van deze wet;
- 4e. De meening in bankkringen over deze wet;
- 5e. De resultaten van de controle door de bankreviseuren.

Ad 1e. Het beroep van den bankreviseur (accountant).

In de bovenaangehaalde artikelenreeks wees ik er op pag. 115 van No. 8, jaargang 1935 van het M.A.B. op, dat over het algemeen een Belgische boekhouddeskundige (Expert-Comptable) zoo om ende nabij te vergelijken was met iemand in het bezit van een volwaardig praktijk-diploma. In bevoegde kringen verwachtte men, mogelijk was hier het woord „hoopte” beter op zijn plaats geweest, dat het beroep zich snel in gunstigen zin ontwikkelen zou.

Van eenigen maatregel daartoe was echter geen sprake. Het zij nogmaals gezegd, officieel werd in de Memorie van toelichting op deze wet, en bij gesprekken, welke wij met bevoegde instanties hadden, herhaaldelijk verkondigd, dat, nu men tot officiële erkenning en dito benoeming van bankreviseuren overging, en hen speciale bij deze wet voorziene werkzaamheden opdroeg, waardoor behoorlijke inkomsten genoten werden, kon verwachten, dat er zich geleidelijk een stand van op hoog peil staande bankreviseuren zou ontwikkelen.

Het heeft niet zoo mogen zijn. Ten opzichte van het accountantsberoep in België in het algemeen heeft deze wet zelfs een averechtsche werking gehad. Want wat gebeurde er nu? De boekhouddeskundigen, die een academische studie¹⁾ hadden, kwamen alle in aanmerking voor bankreviseurs, zoodat de beste praktische boekhouddeskundigen en zij, die een groot aantal jaren vooraanstaande functies in bankbedrijven hadden bekleed. Als overige boekhouddeskundigen bleef derhalve het overschot, en doordat de beste groep een nieuw

werkkerrein kreeg, werd de overblijvende groep nog aangevuld met een groot aantal boekhouddeskundigen (Experts-Comptable), die voordien geen kans zagen als zoodanig werk te vinden.

Het spreekt vanzelf, dat deze gang van zaken niet bevorderlijk was voor een behoorlijke honoreering van de accountantswerkzaamheden. Deze honoreering was voordien in een land met een lagen levensstandaard als België toch al miniem; voordien werd een declaratie van f 5.— tot f 6.— per dag vaak uitermate hoog genoemd.

Door bovengenoemde omstandigheden wordt deze beloning buiten de bankkringen en de grote ondernemingen thans, ning buiten de bankkringen en de groote ondernemingen thans, niettegenstaande de gestegen index-cijfers, als buitensporig hoog beschouwd. Een verdere beschouwing van het accountantsberoep in België lijkt mij, van het standpunt van den Nederlandschen accountant, na deze uiteenzetting overbodig.

Ad 2e. De opleiding van den bankreviseur (accountant).

En bestond er in België, voor het in werking treden van de Bankwet, geen accountants opleiding, ook nadien is hierin niet veel verbetering gekomen, en zal ook niet komen, zolang men het beroep niet op een hooger niveau weet of met alle ten dienste staande middelen tracht te brengen. Ongeveer ten tijde van het in werking treden van de Bankwet werden te Antwerpen door het V.A.V., een accountantsopleiding en examens ingesteld. Deze examens bestaan derhalve nog te korten tijd om reeds belangrijke resultaten opgeleverd te kunnen hebben. De opleiding van de bankreviseuren geschiedt voor het grootste gedeelte nog aan de school voor Hooger Handelonderwijs te Brussel. Zoodat reeds kort in een noot vermeld (zie pag. 38 jaargang 1936 M.A.B.) leidt deze school in het algemeen voor den handel op, en wordt er bijvoorbeeld aan warenkennis meer aandacht besteed, dan aan bedrijfs-economie en zeker aan de rekenings-wetenschap of controle-leer en cijfer-beoordeeling. Het doel dezer onderwijsinrichtingen is trouwens commerciële krachten op te leiden.

Ook komen voor benoeming tot bankreviseur in aanmerking, zij, die een aantal jaren een vooraanstaande functie in de bankwereld bekleed hebben. Ik wil niet betwijfelen, dat deze menschen geschikt zijn voor de uitoefening van de functie van bankreviseur, de accountantsopleiding in het algemeen is er echter niet mee gebaat. Tenslotte is ook de mogelijkheid voorzien door opleiding via de vereeniging van bankreviseuren. Tot mijn spijt moet ik bekennen, dat van de resultaten hiervan mij niets ter oore gekomen is, zoodat ik grond heb aan te nemen, dat de behaalde successen niet al te groot zullen zijn.

De tweetaligheid is in België ook een belemmering voor de opleiding, aangezien men op elk gebied, zoo ook op dat van het accountantswezen, in principe al een tweetal vereenigingen, opleidingen en examens heeft, namelijk een Fransche en een Vlaamsche. Dat deze splitsing het beroep niet ten goede komt, behoef ik hier niet nader aan te duiden. (Zie ook pag. 82, jaargang 1936 van het M.A.B., waarin zulks ook van Belgische zijde toegegeven wordt).

De levensstandaard speelt bovendien ook nog een belangrijke rol in deze materie. Elke opleiding moet bekostigd worden, waar en tengevolge van den lagen levensstandaard en tengevolge van de mindere waardeering van de kantoorwerkzaamheden, de salarissen van jonger kantoorpersoneel in België zer laag zijn, is het voor deze categorie vrijwel uitgesloten, dat zij zich de weelde van het bekostigen van een opleiding kunnen getroosten.

Ad 3e. De werkzaamheden van den bankreviseur (accountant).

Bij onze gesprekken, die wij hierover met buitenstaanders

¹⁾ Hierbij zij opgemerkt, dat deze academische studie vrijwel een handels- en geen of niet voldoende bedrijfs-economische- en rekening-wetenschappelijke opleiding betrof.

hadden, bleek bij deze, vrij algemeen, de opvatting te bestaan, dat een bankrevisor bij de betreffende bank of banken, door wie hij met toestemming van de bankcommissie als zodanig aangesteld is, als accountant optreedt. Niets is echter minder waar. De bankrevisor is volgens de bankwet in hoofdzaak *verplicht* de liquiditeit ten opzichte van de deposito's te controleren en hiervan meerdere malen per jaar aan de Directie en aan de Bankcommissie rapport uit te brengen²⁾. Bemerkt de bankrevisor gedurende zijn controle, dat hieraan iets hapert, dan rapporteert hij zulks aan de Bankdirectie, en wordt dan met zijn aanmerkingen geen rekening gehouden, dan rapporteert hij dit aan de Bankcommissie. De bankrevisoren mogen zich, behoudens in gevallen van fraude, niet bemoeien met de betrekkingen tusschen de banken en de deposanten. Houdt men er bovendien nog rekening mede, dat de meeste Belgische bankinstellingen een groot bedrag van hun credieten hebben verleend aan belangrijke bedrijven (industrie-financieringen) waarvan zij meestal via een eigen Bankholdingcompany³⁾ de meeste aandelen bezitten, dan is het voor iemand, die eenig begrip van waardeering van credieten bij banken heeft, reeds zeer duidelijk hoe moeilijk de voornaamste opgave der bankrevisoren is, namelijk de waardebepaling der dekkingen van deze belangrijke debiteuren.

Afgezien van de overige werkzaamheden, welke de bankrevisor te verrichten heeft of verricht, kan hij dus in het algemeen zijn hoofdtak niet vervullen, en de hem door de wet opgedragen werkzaamheden niet naar behooren verrichten, hetgeen dus feitelijk een veroordeeling van het instituut der bankrevisoren inhoudt. In onze in het begin van dit opstel aangehaalde artikelen hebben wij reeds hierop gewezen.

Deze moeilijkheid schuilt niet in de talloze kleinere posten, waarop via voortdurend verloop, balansen der betreffende kleine ondernemingen, om nog niet van eventuele andere waarborgen als hypotheeken, borgtochten enz. te spreken, wel een voldoende kijk te verkrijgen is, doch juist in die misschien in aantal zeer weinige posten, doch waarvan de bedragen mogelijk alle overige debiteuren overtreffen, en welke de bank, omdat zij via de Bankholding-company in feite vaak de belangrijkste aandeelhouder is, *niet kan opzeggen*.

De bepaling der gegoedheid dezer debiteuren, waarvan de bezittingen zeer vaak in het buitenland liggen, is in zeer vele gevallen voor de bankrevisoren een onmogelijk taak. M.i. kan dit door de bankdirectie persoonlijk in heel veel gevallen niet bepaald worden. Gevallen als deze zijn in de Belgische bankgeschiedenis te over bekend, en het fiasco van menige Belgische bank is juist hieraan te wijten.

De ondergang van een tweetal groote bankinstellingen in België, wederom door verliezen op participaties, niettegenstaande de bepalingen van de Bankwet (zie noot 3) en controle door bankrevisoren, welke beide maatregelen meer in het bijzonder bestemd waren om tegen deze verliezen te waken en het publiek hiertegen te beschermen, verstevigen ons in onze bovenstaand uiteengezette meening.

Ad 4e. De meening in bankkringen over deze wet.

Vraagt men in het algemeen de meening over de werking van de bankwet en de revisoren, van hen, die er in eerste instantie het meeste mede te maken hebben, de bankiers, dan blijkt aldaar, dat deze er niet al te zeer over te spreken zijn.

²⁾ De liquiditeit, welke elke bank ten opzichte van de deposito's naarmate van de beleggingen en van kapitaal plus reserves minstens moet hebben, wordt per bank in een tweetal coëfficiënten door de bankcommissie vastgelegd.

³⁾ Bij besluit van 22 Augustus 1934 werd den Bankinstellingen verboden nog langer als Holdingcompany of bezitters van aandelen van ondernemingen op te treden. Deze bezittingen moesten in een afzonderlijke vennootschap ondergebracht worden.

Wat is namelijk het geval? Zooals iedere controle van banken, kost ook deze controle de banken naar Belgische begrippen zeer veel geld. Men moet namelijk weten, dat, daar de levensstandaard in België zeer laag is, de door de banken in rekening te brengen kosten voor hun bemoeiingen ook uiterst laag zijn. Tot vóór 1935 werden de meeste winsten uit participaties, welke sedert dien voor de banken „taboe" zijn, verkregen. De concurrentie in het bankwezen is zeer groot, terwijl ook de Postchèque- en Girodienst, welke in België zeer verbreid is, hun arbeidsveld verkleint. Deze en andere omstandigheden hebben ertoe geleid, dat de inkomsten der bankinstellingen daar te lande zeer verminderd zijn, anderzijds moet men terwille van den goodwill tegenover het publiek elk jaar een dividend van minstens 4—5 % uitkeeren. Gezien deze feiten beteekent de controle door de bankrevisoren een zware belasting van de onkostenrekening voor de banken.

Vraagt men naar het werk, dat de revisoren verrichten, dan krijgt men tot antwoord, dat dit in hoofdzaak bestaat uit het opmaken van debiteuren- en dekkingsstaten, teneinde de liquiditeit en de reeds besproken coëfficiënten te bepalen, staten die de banken ook reeds voor zichzelf aanleggen, en wordt algemeen verklaard, dat men persoonlijk geen overeenkomstig nut van deze controle heeft.

Ad 5e. De resultaten van de controle door de bankrevisoren (accountant).

Voor den ingewijden behoeft het geen verwondering te baren, dat, onder de bovenomschreven omstandigheden, voor de revisoren geen gemakkelijke taak is weggelegd, te meer daar zij werken voor de bankcommissie, doch in eerste instantie door de bankinstelling benoemd worden, onder goedkeuring der bankcommissie, maar ook door de bankinstelling, welke zij controleren, betaald worden. Het honorarium wordt van tevoren bepaald. Wie betaalt eventueel noodzakelijke extra werkzaamheden?

De deposito's mogen niet gecontroleerd worden, de dekkingen zijn vrijwel niet te controleren. Bij het in werking treden der wet was geen voldoende maatstaf aan te leggen, welke personen voor de nieuwe functie het meest geschikt waren, terwijl voor afdoende opleiding binnen den kortst mogelijken tijd niet werd gezorgd. Rekening houdend met al deze feiten kon de controle door de bankrevisoren niet efficiënt zijn in den geest, zooals deze door de Bankwet werd bedoeld.

Mag men het den bankrevisoren dan euvel duiden, dat de Bankwet niet aan het gestelde doel beantwoord heeft?

Volgens onze meening stellig niet. Wat er thans gebeurd is, was te voorzien, en verwijzen wij naar onze meening, weergegeven in de in den aanhef van dit artikel aangegeven opstellen in vorige jaargangen van dit blad.

Zonder eenigen twijfel is er echter in België een kleine kring van bevoorrechte revisoren ontstaan, en voor elken boekhouddeskundige in België is het een groote waardeering, tot dezen kring te behooren. Het is alleen jammer, dat door het o.i. vaak gemotiveerde gebrek aan vertrouwen in de bestaande accountantsvereniging tot dezen kring vrijwel slechts professoren of oud-professoren der universiteiten, en een aantal leeraren aan handelsscholen behooren. Wij eindigen met de veronderstelling uit te spreken, dat deze kleine groep zal trachten zich deze onderscheiding waardig te toonen, door er met alle kracht toe mede te werken, dat op den duur een groep deskundigen ontstaat, die op gelijk peil als in het buitenland staat, dan heeft de Bankwet een zeer groot doel bereikt; in de eerste plaats is hiertoe echter de opleiding van jongeren dringend noodzakelijk.

E. GOUDSMIT